

Тема 6. Система критики глобалізації. Альтерглобалізм: сутність і базова програма

➔ **Мета:** дослідження сутності, основних характеристик та проявів альтерглобалізму; вивчення історії становлення даної течії, поглядів її основних представників. Систематизувати знання щодо наявних наукових шкіл критики глобалізації.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

При опрацюванні даної теми доцільно звернути увагу на наявні наукові течії та школи, які критикують глобалізаційні процеси та намагаються ним протистояти.

Вивчаючи альтерглобалізм потрібно зосередитися на вивченні особливостей зародження та історичного розвитку даного явища, порівняти його різні напрями (трансформістський (поміркований, реформістський) напрям та руйнівний напрям).

Варто розглянути роботи представників альтерглобалізму, систематизувати їхні погляди та ідеї.

Окремо необхідно проаналізувати діяльність АТТАК («Асоціації за оподаткування трансакцій»).

План

1. Система критики глобалізації.
2. Історія розвитку та становлення ідеології альтерглобалізму.
3. Представники альтерглобалізму: ідеї та погляди.
4. Мета та основні напрями альтерглобалізму.
5. Програми альтерглобалізму.

Основні терміни і поняття

Альтерглобалізм, антиглобалізм, трансформістський (поміркований, реформістський) напрям, руйнівний напрям альтерглобалізму, «глобальне село», Маастрихтський договір європейських країн, АТТАК.

Завдання для самостійного виконання

 Тестові завдання. Виберіть правильну відповідь.

- 1) Програма антиглобалістів передбачає розвиток двох взаємопов'язаних напрямків:
 - а) неокейнсіанського і марксистського;
 - б) неокейнсіанського і руйнівного;
 - в) трансформістського і руйнівного;
 - г) трансформістського і меркантилістського.
- 2) Відповідно до пануючого у світі матеріалістичного ставлення антиглобалісти пропонують гасла:

- а) рівноправність між чоловіками і жінками; заборона на примусову дитячу працю;
 - б) усі відповіді правильні;
 - в) надання права на працю та гідну заробітну плату; захист прав етнічних меншин;
 - г) скасування боргів країнам, що розвиваються; демократичний контроль над фінансовими ринками.
- 3) Противники глобалізації правого політичного флангу:
- а) це противники «руху антиглобалістів»;
 - б) це противники уніфікації культурних, сімейних, релігійних і національних цінностей;
 - в) це противники військових конфліктів;
 - г) це противники, насамперед, експлуататорської сутності корпоративного капіталу, а також діяльності СОТ.
- 4) Противники глобалізації лівого політичного флангу:
- а) це противники, насамперед, експлуататорської сутності корпоративного капіталу, а також діяльності СОТ;
 - б) це противники «руху антиглобалістів»;
 - в) це противники військових;
 - г) це противники уніфікації культурних, сімейних, релігійних і національних цінностей.
- 5) Ідея про те, що глобалізація веде до дестабілізації валютних ринків, належить:
- а) Дж. Грею;
 - б) Я. Бхагваті і П. Крюгману;
 - в) П. Бьюкенену;
 - г) П. Хірсту і У. Томпсону.
- 6) Ідея про те, що глобалізація веде до послаблення позицій США належить:
- а) Я. Бхагваті і П. Крюгману;
 - б) П. Бьюкенену;
 - в) П. Хірсту і У. Томпсону;
 - г) Дж. Грею.
- 7) Основними загальними цілями альтерглобалістського руху є:
- а) анулювання або реорганізація і демократизація нинішніх наднаціональних структур (СОТ, МВФ, Всесвітнього банку), забезпечення прозорості їх діяльності;
 - б) розробка альтернативних, демократичних механізмів прийняття рішень з міжнародних проблем;
 - в) усунення соціальних, економічних, екологічних диспропорцій між державами;
 - г) усі відповіді є правильні.
- 8) Ідея про те, що глобалізація – це міф, метою якого є приховування конфронтації між блоками країн НАФТА, ЄС і АТР, а також приховування інформації щодо посилення світової нерівності, належить:
- а) П. Бьюкенену;

- б) П. Хірсту і У. Томпсону;
 - в) Дж. Грею;
 - г) Я. Бхагваті і П. Крюгману.
- 9) Антиглобалістська діяльність зосереджується переважно навколо таких тем:
- а) виступи проти діяльності СОТ;
 - б) анулювання боргів країн Півдня;
 - в) усі відповіді є правильні;
 - г) реформа міжнародних фінансових організацій і прийняття нової Бреттон-Вудської угоди, введення податку на фінансові операції.
- 10) До завдань організації АТТАК відносять:
- а) передача коштів, виручених за рахунок «податку Тобіна», на соціальні потреби та розвиток країн «третього світу»;
 - б) скасування інституту «держави» і «влади»;
 - в) стимулювання капіталовкладень у сферу послуг;
 - г) немає правильної відповіді.

 Завдання 1. Прочитайте англійською мовою уривок зі статті «A Brief History of the Alter-Globalization Movement. From the Battle of Seattle to Heiligendamm, Hamburg, and the fight for a just future» Authors Ulrich Brand, Patrick Makal. URL: <https://www.rosalux.de/en/news/id/46700/a-brief-history-of-the-alter-globalization-movement> [9]. Та побудуйте часову інфографіку із використанням сервісу Mindomo. URL: <https://www.mindomo.com>.

The Beginnings of the Movement

The critique of globalization is, in essence, almost 175 years old. Marx and Engels, in what remains to this day a widely read piece of writing, had the foresight to suggest that capitalism's destructive and exploitative tendencies know no national borders and are essential to its exorbitant dynamics. Their Communist Manifesto of 1848 provided a fundamental basis for understanding the world of the early workers' movement. Until the world economic crisis of 1929, globalization — then described in other terms, such as «the production of the world market» by big industry — seemed like an unstoppable force. Although the internationalization of capital was regulated more closely in subsequent years, free trade and foreign investment increased again after the end of World War II.

The internationalist and student movements of the 1960s were highly critical of capitalism's tendencies towards internationalization. Nonetheless, what is now referred to as neoliberal globalization took shape in the 1970s. In the 1980s, there were mobilizations against the prevailing political order: for example, in Bonn in 1985, a demonstration against the G7 summit was paired with an alternative congress. Perhaps more memorable were the protests held in September 1988 in West Berlin against the meeting of the IMF and the World Bank. Approximately 80,000 people took part in the main demonstration, and the campaign, which lasted several years, had a considerable influence on the broader public.

Following the fall of the Berlin Wall, the political Left initially seemed to lack any clear sense of direction. On the other hand, the steady rise of emerging economies gave

neoliberal globalization even more momentum and — as intellectuals like Fukuyama claimed — seemed increasingly to be devoid of an alternative.

But this was not the case.

In the wake of the 500-year commemoration of the beginning of the 1492 conquest of the Americas, indigenous peoples in Latin America began to organize, and on 1 January 1994, the Zapatistas in Mexico began an uprising that garnered worldwide attention. The Mexican writer Octavio Paz spoke of the «first rebellion of the 21st century», and an inaugural international meeting in Chiapas with the title «For Humanity and Against Neoliberalism» attracted more than 3,000 participants from all over the world. At the same time, the global network La Vía Campesina was established with the explicit goal of strengthening alternatives to industrial and profit-driven agriculture.

In 1995, the «first revolt against globalization», as *Le Monde* put it, took place in Europe. A three-week strike by workers in the rail and transport sector received unexpected support from broad swathes of civil society. The protests were motivated by cuts to pensions as well as by plans to restructure the entire railroad network. The planned route reductions necessarily entailed the loss of a considerable number of jobs. Roughly two million people protested throughout the country against the proposed governmental measures, which were criticized as an extension of the EU's Maastricht Treaty of 1992 and its attendant policies.

In the 1990s, the movement made a significant show of global solidarity by demanding that countries in the Global South be deleveraged because the neoliberal policies generating high interest rates — driven largely by the United States, which was able to effect such considerable influence due to the hegemony of the US dollar — were gradually bankrupting them. So-called structural adjustment programmes were imposed on many countries (and often welcomed by the elites there), allowing for the implementation of neoliberal policies such as the weakening of the state and of workers' rights, cuts to public spending, extensive privatization, and a strengthening of shareholders.

In the mid-1990s, the Jubilee 2000 campaign was able to give fresh impetus to the campaign for debt relief. This was strategically timed to coincide with the increasing number of counter-summits being organized at the time, most of which were held at the locations hosting the meetings of the international officials responsible for making decisions pertaining to globalization policy. Although it garnered less media attention than other counter-summits (see below), the mass demonstration, which amassed some 80,000 people at the G8 meeting in Birmingham in 1998, was a high point of that campaign. But the severe financial and economic crises that plagued Mexico in the mid-1990s, as well as those in Brazil, Russia, and Southeast Asia toward the end of the decade, showed that the globalization that had been so celebrated by the establishment was responsible for the systematic and brutal production of a world divided between winners and losers.

Increasingly, the emergent alter-globalization movement found its antagonist embodied in particular by international political treaties and institutions. Central to this was the Washington Consensus — named after the US government and the International Monetary Fund and World Bank, also based in Washington — which was the clearest political instrument of neoliberal globalization. The World Trade Organization (WTO)

intended to translate its neoliberal principles into binding global policies. After the WTO was founded, a Multilateral Agreement on Investment (MAI) had been negotiated first between the OECD countries and then with the governments of the countries of the Global South, which would have granted extensive rights to transnational investors far beyond those stipulated by WTO provisions, which were already corporate-friendly to begin with. Civil society groups learned of the secret negotiations and launched an ultimately successful campaign against the Washington Consensus.

The Battle of Seattle

The third WTO conference, which took place in Seattle at the end of 1999, garnered global attention for the alter-globalization movement. A significant amount of media attention focused on the violent clashes between demonstrators and the repressive police outside of the conference, which ultimately gave the protests their name: the «Battle of Seattle». The large number of mass actions and blockades that successfully obstructed the negotiations were equally impressive.

The WTO conference in Seattle was also a failure in terms of negotiations: the European Union did not want to concede the US demand for the liberalization of European agricultural markets. This outcome was seen as a success by the movement and led to protests against subsequent meetings of the IMF and World Bank, such as those held in Washington, D.C. in the spring of 2000, and in Prague in autumn of the same year.

The success of the movement was contingent upon two key factors: firstly, in order for mass mobilizations on the streets to lead to institutional change, they had to be accompanied by sympathetic media coverage. For example, when a draft treaty of the aforementioned MAI was made public in 1997, this prompted a wave of demonstrations by members of civil society in a number of different countries. The protests were so successful in France that parliament spoke out against this agreement and the government ended the negotiations.

Secondly, the movement needed broad alliances. For example, the protests in Seattle brought together trade unions and the ecology movement under the motto «Teamsters and Turtles». Beyond that, a number of conservative truck drivers took to the streets with radical environmental activists to launch a joint criticism of the negative effects of neoliberal globalization.

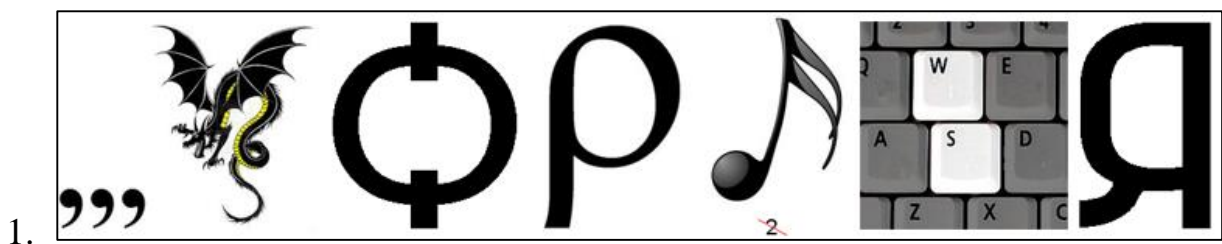
The years from 2000 onwards were marked by a vast array of different political actions on the part of the alter-globalization movement, which cannot be reduced to the summits and mass demonstrations, even though these were still important for the movements, both internally and in the eyes of the public. Many existing organizations, smaller media outlets, or sections of different trade unions made critical remarks about neoliberal globalization in their actions and programmes, objecting to the increasing social divisions and the fact that the predominant policies were primarily geared towards the interests of the wealthy.

In many cases, they also established a kind of organizational infrastructure. Even back then it had become clear that international protest movements were dependent upon the organizational and financial support of political institutions in particular. Non-governmental organizations often assumed this role.

☒/☑ Завдання 2. Знайдіть правильні твердження серед перелічених нижче:

1. Рух, спрямований проти неоліберальної глобалізації, називається рухом за глобальну справедливість.
2. Основними гаслами антиглобалістського руху є самоорганізація; неоліберальне спрямування; самоуправління.
3. Альтерглобалізм є новим типом базової демократії, який ґрунтується на засадах християнської моралі.
4. Загальними цілями альтерглобалізму є висунення альтернативної концепції побудови світової системи, майбутні учасники якої не претендують на монополізацію прав глобального управління, а керуються у власних діях існуючою в суспільстві громадською думкою.
5. Програма антиглобалістів передбачає розвиток двох взаємопов'язаних напрямків, таких як неокейнсіанський і руйнівний.
6. Трансформістський напрям антиглобалістського руху очолюється організацією АТТАК.
7. Альтерглобалістський рух по суті – це рух за модернізовану глобалізацію.
8. До системи альтерглобалізму належать: університетські рухи; жіночі організації, селянські та фермерські рухи.
9. До зовнішніх суперечностей антиглобалізму відносять суперечності між соціально-економічною нерівністю учасників та їхнім рівноправним діалогом і солідарністю.
10. Руйнівний напрям антиглобалістського руху очолюється організацією АТТАК.

Завдання 3. Розв'яжіть ребуси

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

1. Концепції альтерглобалізму.

2. Місце альтерглобалізму в сучасній глобалістиці.
3. Вплив антиглобалізму на процеси глобалізації.